

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р Зорница Димова Стоянова

УНСС, катедра „Икономика на природните ресурси“

Научна специалност ”Икономика и управление (Аграрен мениджмънт)”

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по докторска програма „Икономика и управление (Аграрна икономика)“

Основание за представяне на рецензията : участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 337 от 29.05.2020 на Ректора на СА „Д.А.Ценов“, гр. Свищов

Автор на дисертационния труд: Боряна Румянова Георгиева

Тема на дисертационния труд: Възможности и предизвикателства на малкия бизнес в селските райони

I.Общо представяне на дисертационния труд.

Дисертационният труд е обсъден и предложен за защита по реда на Закона за развитие на академичния състав в Република България от катедра „Аграрна икономика“ при Стопанска Академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов. Той се състои от увод, изложение в три глави и заключение.

1. **Обект-** Обект на изследване е малкият бизнес като важен фактор за съживяване и развитие на селските райони в България.

2.**Предмет** - Предмет на изследване са възможностите и предизвикателствата за развитие на малкия бизнес в селските райони в България.

3. **Обем** - Дисертационният труд е в обем от 172 страници.

4. **Структура** – Структурата на дисертацията съдържа увод, изложение в три глави, и заключение.

4. **Използвана литература** – Литературната справка съдържа 101 източника на кирилица.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

1. преценка на актуалността и разработеността на изследвания в дисертацията научен проблем и формулираните: предмет и обект, докторска теза, изследователски цели, задачи и методи на изследване, яснота и аргументираност на идеите, откроеност на новостите.

Основна цел на разработката е на база задълбочено проучване и тълкуване на съществуващи теоретични постановки да се формулират трудностите и

предизвикателствата пред малкия бизнес и да се изведат основните възможности за неговото развитие в селските райони в България.

За постигане на посочената цел, в дисертацията са поставени за решаване следните изследователски задачи, които са свързани с:

- Проучване на теоретичните и методическите основи на малкия бизнес;
- Анализирание ролята на малкия бизнес за развитието на селските райони;
- Идентифициране актуалните проблеми пред малкия бизнес, затрудняващи неговото развитие;
- Анализирание на подходите и инструментите за преодоляване на проблемите в развитието на селските райони;
- Характеризиране на тенденциите в социално-икономическото развитие на селските райони в Р България;
- Анализирание въздействието на социално-икономическото развитие в България върху малкия бизнес в селските райони;
- Ранжиране на основните фактори, влияещи върху конкурентоспособността на малкия бизнес в селските райони.

Теза на дисертационния труд е, че малкият бизнес е важен фактор за социално-икономическото укрепване на селските райони в България и оказва положително въздействие върху процесите за постигане на устойчивото им развитие.

Основното съдържание на дисертацията е изложено в три глави. В първа глава е направен теоретичен преглед на малкия бизнес в съвременната икономика. Тази глава логично съдържа нормативното регламентиране на малкия бизнес, като е поставен акцент на дефинициите на понятията „бизнес“ и „малък бизнес“. Авторката с основание твърди, че малкият бизнес е независимо управляван и задължително регистриран според законите на съответната страна, съответства на количествени и качествени критерии за определяне категорията му и че дефиницията за малки и средни предприятия трябва да бъде гъвкава. Положителна оценка заслужават представените предимства и ограничения на обекта на разработката чрез синтез на специфичните му характеристики. В тази част на разработката са представени и етапите в развитието на малкия бизнес в България от Първата Световна война до днес.

Втора глава съдържа ролята на малкия бизнес за развитие на селските райони в страната. За тази цел са представени характеристиките на селските райони и са очертани проблемите в развитието в икономическо, структурно, социално и урбанистично естество. Висока оценка заслужават представените три подхода за намаляване на проблемите на малкия бизнес в селските райони. Положителното в последния параграф е синтезираното и систематизирано представяне на ролята на малкия бизнес за съживяване на селските райони чрез стратегическата диаграма на SWOT анализа.

Трета глава на дисертационния труд съдържа приложни аспекти при изследване развитието на малкия бизнес в селските райони. В тази част на разработката се съдържа методическия инструментариум на изследването. Оценено

е въздействието на социално-икономическото развитие на България върху малкия бизнес в селските райони и основните фактори, влияещи върху конкурентоспособността на малкия бизнес. Положителна оценка заслужават разграничените социално-икономическите фактори за конкретните селски общини в България.

2. анализ на степента на разработеност на изследваната проблематика от други учени и доколко е отразено собственото отношение на автора по разглежданите въпроси.

Подходът, който е възприет от Боряна Георгиева е критичен, което позволява заедно с разгледаните автори мнения да представи собствените си възгледи и ги вплете в отделните части на разработката. В разработката е направен задълбочен преглед на съществуващата литература на кирилица и представените в нея автори мнения, като ясно се откроява становището на докторантката по представената тематика, свързана с малкия бизнес. Тя създава своя методика за изследване на малкия бизнес в селските райони.

3. мнение за обема на дисертационния труд.

Обемът на дисертационния труд е 172 стандартни страници и отговаря на изискванията за такъв тип научно изследване. Съдържанието на разработката е балансирано и отделните глави са с размер, който позволява да се реализират задачите, поставени в дисертационния труд и дават възможност на Боряна Георгиева да разкрие вижданията и идеите си.

4. мнение за качеството и броя на предложения илюстративен материал – схеми, графики, таблици и др.

Разработката е богата на илюстративен материал, който визуализира представените изследователски идеи. В дисертационния труд са включени 31 фигури и 26 таблици. Добро впечатление правят таблиците, представящи резултатите от регресионния, корелационния и дисперсионния анализ, както и таблицата, представяща коефициента на предприемаческа активност за страната и селските райони за периода 2010 – 2018. Аналитичната част на дисертацията е подпльтена с достатъчно фигури и таблици, доказващи изводите, направени на базата на изследването.

5. отношение по научната, езиковата и стиловата редакция – издържаност на научния апарат, наличие на отклонения, повторения, на логически противоречия, съразмерност на частите и т.н.;

Дисертационният труд притежава научен стил и е написан на висок икономически език. Не се откриват наличие на отклонения, повторения или противоречия. Разработката е балансирана и съразмерна.

6. преценка на коректността и необходимостта от статистическа обработка на емпиричните данни – изчислителни процедури, значещи цифри и др.

За целите на научното изследване, авторката използва традиционни научно-изследователски методи като: анализ, синтез, сравнение, индукция и дедукция. Използвани са количествени и качествени методи за анализ като корелационен анализ, многофакторен регресионен анализ, дисперсионен анализ, SWOT анализ, изчислен е коефициент на предприемаческа активност. Използваните бази данни, които служат за целите на осъществения анализ са на Националния статистически институт в раздел Бизнес статистика, Демографска и социална статистика и Макроикономическа статистика. Използвана е и Информационната система ИНФОСТАТ на НСИ.

7.мнение доколко кандидатът е спазил правилата на научната етика (некоректно цитиране на литературните източници, публикуване на един и същ ръкопис на различни места, плагиатство, новият проблем “copy-paste” в научното творчество);

Текстовете на други автори, които са използвани са коректно цитирани, като положителен момент е, че авторката включва в интерпретацията на авторските виждания своето собствено. Подписаната от автора декларация за оригиналност гарантира, че представената разработка е авторова и с оригинален характер.

8. мнение доколко авторефератът отразява точно и пълно труда.

Авторефератът коректно отразява съдържанието на дисертационния труд, като съдържа необходимата логическа последователност. В него са включени общата характеристика на разработката, структурата и съдържанието и кратко изложение на дисертационния труд и приносите.

III. Научни и научно-приложени приноси на дисертационния труд.

1. съдържа ли предлаганият текст развитие на съществуващи и/или издигане на нови научни идеи и резултати с мнение за тяхната значимост.

В дисертационния труд са формулирани и се откриват следните научни приноси:

❖ Дообогатени са теоретичните постановки, свързани с понятията бизнес и малък бизнес.

❖ Разработена е методика за изследване на малкия бизнес в селските райони.

❖ Представен е стратегически SWOT анализ, чрез който се откриват стратегически елементи за развитие на малкия бизнес в селските райони.

❖ Идентифицирани са основните проблемите в развитието на малкия бизнес в икономическо, структурно, социално и урбанистично естество

2. има ли данни, че предложените идеи и резултати вече са намерили отзвук и признание в специализираната литература.

Авторката е приложила доказателствен материал за отзвук на изследването си в специализираната литература. Боряна Георгиева е представила пет публикации по разработката, които са пряко свързани с тематиката на дисертационния труд и отразяват основни части от него. Публикациите са в периода 2017-2020 година, като една от тях е монографичен труд, една статия и три са представени на научни форуми. Два от научните форуми са организирани от СА Свищов.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд.

Към докторантката имам следните въпроси:

✓ Доказа ли се заложената в дисертационния труд теза? Ако да, кои са най-силните аргументи, чрез които я доказахте?

✓ Кои са основните причини според Вас за нарастване на коефициента на предприемаческа активност за страната и селските райони за периода 2010 – 2018?

Препоръчвам на докторантката да разшири публикационната си дейност и извън България и се насочи към разпространение на резултатите от настоящото изследване в реферирани международни издания.

V. Обобщено заключение и становище.

Дисертационният труд на Боряна Георгиева представлява самостоятелно изследване на актуален проблем, разработен задълбочено и съдържащ всички необходими приноси за изисканата степен. Докторантката показва задълбочени знания в областта на развитието на МСП в селските райони, както и способност за провеждане на самостоятелно научно изследване. Дисертационният труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и на правилника за организацията и провеждането на конкурси за придобиване на научна степен и за заемане на академични длъжности в СА „Д.А.Ценов“ Свищов.

На основа на гореизложеното, оценявам положително разработката и предлагам на уважаемите членове на Научното жури да вземат решение за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по докторска програма „Икономика и управление (Аграрна икономика)“ на Боряна Румянова Георгиева.

Дата: 14.07.2020

Рецензент:

(доц. д-р Румянова Стоянова)